

Debattheftet 2020

KS inviterer hvert år kommunene og fylkeskommunene til å gi innspill til dagsaktuelle temaer som på forhånd er presentert gjennom det såkalte debattheftet. Omtale av og spørsmål om prioriteringer i det forestående lønnsoppgjøret er fast post. I år omtaler heftet også spørsmål om bærekraftige velferdstjenester og attraktive arbeidsgivere.

Rådmannen legger med dette frem problemstillingene og spørsmålene i debattheftet til politisk behandling.

Bærekraftig velferd

Vi vet at endringer i befolkningssammensetningen vil kreve endringer i fremtidens helse- og omsorgstjenester. Sannsynligvis vil ikke en like stor andel av morgendagens eldre ha like stort behov for pleie- og omsorgstjenester som i dag. En rekke nye hjelpemidler og ny teknologi kan gjøre hverdagen lettere, og samtidig redusere behovet for praktisk bistand fra det offentlige. Over flere år har det vært sterk vekst i kostnadene til de kommunale omsorgstjenestene, særlig for yngre brukere. Det er ingen tvil om at kommunal sektor har forbedringsmuligheter og det er heller ikke slik at alle forbedringer nødvendigvis koster mer. Utfordringen er at det hele tiden identifiseres nye områder hvor kommunal sektor kan, bør eller skal gjøre mer, uten at andre oppgaver blir fjernet. Det er en utfordring for mange kommuner å avstemme befolkningens forventninger med det tilbudet som kommunen er i stand til å gi. Mer enn noen gang er det viktig at vi klarer å mobilisere ressurser utenfor de kommunale budsjettene og det kommunale virkemiddelapparatet til å forme helsefremmende og alders-vennlige samfunn. Statlige bemanningsnormer og kompetansekrav i andre sektorer, påvirker også handlingsrommet for prioriteringer. Sterkere statlig styring også innenfor helse- og omsorgssektoren vil i seg selv svekke innovasjonskraften lokalt. Det gjør også at stadig flere midler bindes opp, og gjør det enda vanskeligere å sørge for tilstrekkelige rammer i helse- og omsorgssektoren. Kommunesektorens velferdstjenester – og særlig omsorgs-tjenestene – står overfor økonomiske rammer og rekrutteringsutfordringer som gjør det nødvendig å vurdere nivået vi har på tjenester i dag.

KS spør:

1. Hva bør kommunen/fylkeskommunen selv prioritere innenfor realistiske økonomiske rammer for å styrke bærekraften i omsorgstjenestene – på kort og lang sikt?

Åfjord kommune svarer:

- Målet med bærekraftig tjeneste er å bidra til **mestring** hos brukerne og ikke øke behovet for hjelp unødig. Helse- og omsorgstjenestens viktigste oppgave er å gi hjelp til de svakeste og sykeste. Kommune må avklare brukerforventningene, utvikle boligtilbud/- løsninger med nærmiljø tilpasset behov og som ivaretar fellesskap og aktivitet. Andre arbeidsmetoder/ aktører/kompetanse som kan bistå brukere der eksperthjelp ikke er nødvendig. Ta i bruk velferdsteknologi som bidrar til at brukere kan klare seg mest mulig selv. Dette forutsetter god og stabil telefon- og nettdekning i hele Norge.
Lang sikt: **Prioritere og satse på forebygging**: tidlig innsats, gode oppvekstmiljø, redusere sosiale ulikheter, endring i levevaner, gode bomiljø, alltid være i god dialog med brukerne som gir grunnlag til gode behovsanalyser.

2. Hvilke tiltak bør staten prioritere som kan styrke bærekraften i omsorgstjenestene, innenfor de økonomiske rammer som staten selv har signalisert er realistiske?

Åfjord kommune svarer:

- Forutsigbarhet og langsiktighet i de statlige virkemidlene slik at kommunale prioriteringer står seg over tid. Refusjonsordninger for brukere med særskilt behov, også etter 67 år, Full finansiering av rettighetsfestet BPA (brukerstyrt personlig assistanse). Fleksible løsninger for å kombinere yrkesaktivitet med omsorgsarbeid. Kartlegging av tjenester som kan tilbys av frivillige, - statlige stimulerings tiltak.
3. Hvordan kan kommune og stat sammen skape forståelse for hva innbyggerne skal kunne forvente av offentlige tjenester – og hva som bør kunne forventes av den enkelte innbygger for å forebygge og forberede et liv med behov for omsorgstjenester?

Åfjord kommune svarer:

- Stat og kommune må kommunisere de samme holdningene til innbyggerne/ lokalsamfunnet om hva som kan forventes, unngå urealistiske forventninger. At politiske budskap og beslutninger samsvarer med lokalt handlingsrom.
4. Hvordan kan KS best støtte opp under kommunesektorens arbeid for å sikre bærekraftige velferdstjenester i fremtiden?

Åfjord kommune svarer:

- KS må være en tydelig premissleverandør og fortsette en målrettet, tydelig politikk og fagutvikling som svarer på utfordringene. Legge til rette for kunnskapsdeling innenfor forskning, utvikling og innovasjon, samt koble sammen relevante aktører gjennom læringsnettverk / andre utviklingsarena. KS være pådriver for standardisering og felles løsninger. Jobbe sammen for god ledelse, konkurransedyktig lønn, solide fagmiljø og muligheter for etter- og videreutdanning.

Gode arbeidsgivere skaper attraktive arbeidsplasser

Kommunale oppgaver må i framtiden løses med ny teknologi og i samarbeid med andre. Vi vil også trenge nye strategier for å sikre nok kompetanse og for å sørge for at flere jobber mer. For å tiltrekke oss kompetanse og innovative medarbeidere, må vi selv være moderne og innovative arbeidsgivere. KS peker på at rekruttering, høyt sykefravær og høy andel deltidsansatte er vedvarende utfordringer for kommunesektoren. Å tenke nytt om organisering og oppgaveløsning, krever både politiske beslutninger og føringer for hvordan de kan realiseres.

KS spør:

5. Hvordan kan kommunene og KS tenke nytt om organisering, kompetansebehov og oppgaveløsning i samarbeid med andre?

6. Hvilke endringer i lov- og avtaleverk kan støtte opp under nytenkning og innovasjon på arbeidsgiverområdet?

Åfjord kommune svarer:

- Utfordringer knyttet til rekruttering, er også en utfordring knyttet til utdanningene på høyskole og universitetsnivå. Man etterlyser fortsatt et bedre og bredere samarbeid hvor kommunesektoren er en sentral aktør og samarbeidspartner. Dette både mtp utforming av/ innhold i utdanningene, -utdanningsinstitusjonenes «akademiske frihet» bør kunne drøftes, - men også antallet studenter og ikke minst hvor utdanningene bør kunne gjennomføres som et desentralisert tilbud. Småkommuner opplever ikke «å ha tilgang» til desentraliserte utdanninger så lenge det desentraliserte tilbudet ligger på en annen kant av landet.

Tariffoppgjøret 2020

I tariffspørsmål har [kommunene gitt fullmakt til KS og tariffavtalene som inngås er bindende. I 2020 skal det gjennomføres et såkalt hoved-tariffoppgjør med sentrale lønnsforhandlinger og revisjon av Hovedtariffavtalen. Rammene som legges i tariffoppgjør og i avtaleverket er avgjørende virkemidler for å beholde og rekruttere medarbeidere – selv om vi vet at det også er mange andre faktorer som bidrar til å gjøre våre arbeidsplasser attraktive.

Norsk økonomi er inne i det som kalles en konjunkturnøytral situasjon som ventes å fortsette. Reallønnen, som knapt har økt på fem år, ligger an til å øke med vel en prosent i 2019 og enda litt mer i 2020. Det gir et visst økonomisk handlingsrom ved tariffoppgjøret 2020. I 2019 ble alle lønnsmidlene brukt til sentrale lønnstiltak som prioriterte ansatte med 3- og 4-årig universitets- eller høyskoleutdanning. Partene ble dessuten enige om at om lag en tredel av disponible midler i 2020-oppgjøret skal settes av til lokale forhandlinger.

Til orientering om muligheter til videre lesing, nevnes at Debattheftet har en nyttig sammenstilling av hvordan tariffoppgjør i KS-området gjennomføres, i tillegg til en oversikt over relevante ord og uttrykk fra «tariffverden».

KS spør:

7. Bør KS i hovedtariffoppgjøret 2020 gå inn for at alle arbeidstakere med sentral lønnsdannelse får en så god, generell reallønnsutvikling som mulig, eller ønskes en sterkere prioritering av enkelte arbeidstakergrupper? I så fall hvilke?

Åfjord kommune svarer:

- Ønsker en så god generell reallønnsutvikling som mulig.